

Deliberationes tudományos folyóirat

15. évfolyam 1. szám 2022/1, 62-72. oldal

Kézirat beérkezése: 2022.11.02.

Kézirat befogadása: 2022.11.17.

[10.54230/Delib.2022.1.62](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.62)

Deliberationes Scientific Journal

Vol.15; Ed.No. 1/2022, pages: 62–72

Paper submitted: 2nd November 2022

Paper accepted: 17th November 2022

[10.54230/Delib.2022.1.62](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.62)

A HAZASZERETETRE NEVELÉS SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZEI

Horváth Gábor

Gál Ferenc Egyetem, Teológiai Kar

*A történelem olyan, mint az emberi élet kilenc hónapja az anyaméhben:
a születés csak utána következik, az eszkatonban, a végső időben.*

Absztrakt

Magyarország a Kárpát-medencében, Közép-Európában a keleti és nyugati kultúrák törésvonalában helyezkedik el. Sajátos kifejezések, fogalmak alakultak ki az évszázadok alatt, egyházi szimbólumokat tartalmaz címerünk is, amelyek a mai magyar társadalomban kevésbé ismertek. Ha szeretnénk megérteni, hogy minek mi a valódi jelentősége, a katolicizmus ismerete nélkül ez lehetetlen. A probléma összetett, mert nemzedékek nőttek fel úgy a kommunizmus éveiben, hogy semmilyen teológiai tudással nem rendelkeznek. A hitre nevelés mellett elsősorban a Kárpát-medencét kell minél alaposabban megismernünk, megismertetnünk gyermekeinkkel személyes kapcsolatokon keresztül. Közben pedig vigyázni kell arra, hogy a vallás, a nemzeti érzés ne váljon a büszkeség, önérvényesítés forrásává.

Kulcsszavak

Regnum Marianum, medium regni, apostoli királyság, katolicizmus, identitás, nemzet, nemzeti szimbólumok, globalizáció, Európa

SPECIAL PEDAGOGICAL TOOLS FOR EDUCATING PATRIOTISM

Gábor Horváth

Faculty of Theology, Gál Ferenc University

Abstract

Hungary is situated in the Carpathian Basin, in Central Europe, at the crossroads of Eastern and Western cultures. Specific expressions and concepts have evolved over the

centuries, including our coat of arms which contains ecclesiastical symbols that are less well known in today's Hungarian society. If we want to understand the true meaning and importance of them, it is impossible without the knowledge of Catholicism. The problem is complex, because generations grew up during the years of communism without any theological knowledge. In addition to education in the faith, we must first and foremost get to know the Carpathian Basin as thoroughly as possible, and introduce it to our children through personal examples and relations. At the same time, we must take care that religion and national feeling do not become a source of pride and self-assertion.

Keywords: Regnum Marianum, medium regni, apostolic kingdom, Catholicism, identity, nation, national symbols, globalisation, Europe

I. BEVEZETÉS

Magyarország Közép-Európában egy olyan törésvonal mentén fekszik, amely az ókor óta meghatározza a régió történetét: a Kelet – ortodoxia – és Nyugat – katolicizmus – találkozásánál. Magyarország a protestantizmus déli végvárának számított, ugyanakkor az iszlám legészakibb határa Esztergom volt. Sajátos kifejezések alakultak ki a múltban, Mária országa – *Regnum Marianum*, a kereszténység védőbástyája – *Propugnaculum Chirsitanitatis*, ezek a fogalmak a mai magyar társadalomban kevésbé vagy egyáltalán nem ismertek. Országunk címerében a kereszt látható, amely az apostoli királyság szimbóluma a koronával együtt, amelyről az állampolgár semmit nem tud. Ugyanakkor a legváratlanabb helyeken, megtévesztő megfogalmazások olvashatóak akár a koronáról.

A magyar államiságot a katolicizmus ismerete nélkül lehetetlen jól értelmezni. Sajnos nemzedékek nőttek úgy fel a kommunizmus éveiben, hogy semmilyen teológiai tudással nem rendelkeznek, közben elterjedőben van a relativizáló gondolkodás. Elsősorban a Kárpát-medencét kell minél alaposabban megismernünk, megismertetnünk gyermekeinkkel. Cél, hogy minél több személyes kapcsolat tudjon kiépülni, mert ezen keresztül van lehetőségünk támogatni egymást a változó világban. Kísérlet zajlik, hogy történelmi emlékezetünk átalakuljon, egy szisztematikus támadás alatt áll a nemzeti identitás, minden olyan téma, amely egy népet nemzetté képes formálni.

II. KIHÍVÁSOK, FELADATOK

1. Hit és nemzet

Sokan azt állítják, hogy a vallás magánügy, miközben a vallásos ember létezése az egész társadalom ügye, tehát politikai tényező is, amivel az egész közösségnek, a társadalomnak számolnia kell (Korzenszky, 1989, 59.). Születésünk óta egy nyelvi közösséghez tartozunk. Életünk során fel kell tennünk azt a kérdést, mit jelent számunkra annak a közösségnek a szolgálata, ahová születtünk. Véletlennek, rossznak vagy ellenkezőleg,

örömmel, értéknek tartjuk azt a helyet, azt a régiót, országot ahol élünk. A helyes hazaszeretet kialakítása az egyik legfontosabb feladat a társadalom számára.

A hitre épülő nemzeti identitás lehet csak helyes és tulajdonképpen eredményes is. Ezt igazolják a PISA-felmérések eredményei. A helyes nemzeti identitás a vallási identitással összefügg. Sík Sándor piarista paptanár ezt így fogalmazta meg a cserkészlet számára: *Emberebb ember, magyarabb magyar!* Emberebb ember, vagyis hívőbb embert kell nevelnünk, aki nyitott lesz arra, hogy minél jobban értse meg azt is, hogy mit köszönhet ő a hitnek. Magyarabb magyart azt jelenti, hogy az egyén nyitott és érzékeny a saját közössége történelme, hagyományai iránt. A sorrend nagyon fontos: elsősorban a hitből fakadó kérdésekkel kell foglalkoznunk, arra kell törekednünk, hogy minél alaposabb vallási ismeretekkel rendelkezünk. Az egyén nem lehet hiszékeny, mert akkor sérülni fog a nemzeti identitás is. *A katolikus hit távlatot, erőt ad az egyénnek és a közösségnek egyaránt* (Szabó, 2013, 139.).

2. A gyökértelenség veszélyei

A nem megalapozott identitás következménye az elbizonytalanodás, a gyökértelenség, és az ebből fakadó elvagyodás. Európai uniós csatlakozásunk óta nagy számban vándoroltak el emberek. A gyermekvállalási korban élő fiatalok közel 10%-a már külföldön él. Ha kint születik meg egy gyermek, és ott kerül be az intézményrendszerbe, akkor a hazatérésnek az esélye csökken. Ez a probléma az egész kelet-európai régióra jellemző. Azok, akik elhagyják hazájukat, sohasem fogják otthon érezni magukat. Az ember szocializációjához tartozik, hogy a gyermekkor élményei később még meghatározóbbá válnak, egy külföldi tartózkodás alatt ezek az érzések felerősödhetnek. A külföldön született gyermekek egyre inkább elvesznek a nemzet számára, a többségi társadalomhoz tartozónak fogják érezni magukat. Abban az esetben, ha az egyik szülő nem beszéli a másik fél nyelvét, a gyerekek sem fogják azt érezni, hogy mindkét nyelv, mindkét identitás egyformán fontos. Jó lehetőség, hogy fiataljaink könnyen tanulhatnak külföldön, de azzal a szemlélettel lenne jó rendelkezni, amely a középkort jellemezte: aki kint tanult – *peregrinus* – az tanulmányai végén hazatért, és itthon tevékenykedett külföldön megszerzett tapasztalataival. Ezeket a gondolatokat már gyermekként tudatosítani kell a fiatalokban.

3. A nemzeti identitás, mint versenyképességi tényező

A nemzeti identitás egyre inkább felértékelődő versenyképességi tényezővé válik világszerte, ennek erősítése közügynek minősül, nem pusztán az egyes európai nemzetek, hanem Európa egyik legfontosabb ügye. Az látható, hogy azon nemzetek, államok, amelyek szilárd nemzeti identitással rendelkeznek, megerősödnek és felemelkednek, ellenben, amelyek nem rendelkeznek ezzel, azok gyengülnek, hanyatlani fognak. Ez jól látható a család- és gyermekvállalás számainak tükrében is. Európa egy elöregedő, elgyengülő kontinensnek számít jelenleg a világban, és ha nem sikerül a negatív tendenciákon változtatni, akkor mindaz, amit európai értékeknek tartunk, el fognak tűnni. A nemzeti identitás és a hazaszeretetre nevelés kérdése ebben a tekintetben is összefügg a hitre és a

közösségi életre neveléssel. Egyik erősíti és megalapozza a másik értelmét és célkitűzéseit. A hit, a történelem és az anyanyelv szorosan összefüggnek, mindháromnak erősnek kell lenni ahhoz, hogy a globalizált világban a közösségünk fennmaradjon. Sajnos azt láthatjuk, hogy kusza elképzelések vannak a vallásos emberekről, és azt láthatjuk, hogy a legnagyobb eltávolodás a huszonévesek körében van (Tomka, 1994.; 2006.). Ha a nemzeti önazonosság elenyészik, akkor a legfontosabb államalkotó és államfenntartó tényező, maga a nemzet is megszűnik. Hazaszerető fiatalokra van szükségünk, mert ha mi nem szeretjük Magyarországot, a Kárpát-medencét, ha nem azt tartjuk a legfontosabb feladatunknak, hogy ennek a nemzetnek jobb legyen, akkor ki más fogja ezt a munkát elvégezni (Orbán, 2021. október 31.).

4. Nemzeti, illetve keresztény identitás és Európa jövője

Amikor elhatározzuk, hogy elindulunk a szentmisére, ez nem pusztán a mi akaratumk, döntésünk. Felkészülünk, kilépünk otthonainkból, hogy sok helyről elindulva, végül egy helyen összegyűlve hálaáldozatot mutassunk be, ez Isten végidőbeli, itt és most végbemenő nagy tettének egy piciny, de fontos töredéke (Fehérváry, 2020.). Nemzeti közösségünk Európában élte meg a történelmet, amelynek immár ezerszáz éve a tagjai vagyunk, és ahonnan a hitünket is kaptuk. *A Szentlélek megtiltotta, hogy Ázsiában hirdessék az Isten szavát, ezért Frígia és Galácia felé vették útjukat. Amikor Míziába értek, megkísérelték, hogy Bitiniába utazzanak, de Jézus Lelke nem engedte meg nekik. Ezért átvágtak Mízián, és lementek Troászba. Éjszaka Pálnak látomása volt: Egy macedón férfi állt előtte, és kérte: „Gyere át Macedóniába, és segíts rajtunk!” A látomás után rajta voltunk, hogy mielőbb útra keljünk Macedóniába, mert biztosak voltunk benne, hogy az Isten rendelt oda minket, hirdetni az evangéliumot.* (ApCsel 16,6-10) Szent Pál a hit és az ész jelentőségére utal és szavai, amit a filippiekhez írt levélben olvashatunk, jelentik Európa alapjait, és amelyek meghatározták szerepét a világtörténelemben. *Ne aggódjatok semmi miatt, hanem minden imádságokban és könyörgésekben terjesszék kéréseketek az Úr elé, hálaadástokkal együtt. Akkor Isten békéje, amely minden értelmet meghalad, megőrzi szíveteket és értelmeteket Krisztus Jézusban. Egyébként, testvéreim, arra irányuljanak gondolataitok, ami igaz, tisztességes, igazságos, ami ártatlan, kedves, dicsőre méltó, ami erényes és magasztos.* (Fil 4,6-9) Az egyháznak nem az a feladata, hogy pártpolitikát folytasson, hanem az, ami a levélben olvasható: *Gyere és segíts rajtunk!* Ez lehet a mi imánk a mai Eucharisziában. Ezekről a gondolatokról XVI. Benedek emeritus pápa beszélt új könyvében, ami Európáról szól (Benedetto XVI, 2021, 13-16.). *El kell jutnunk Európa történetének egy új szakaszába, amikor a hitünk megmutatja, hogy a keresztények képesek kölcsönösen elismerni egymást, képesek legyőzni a történelmi emlékezetet és felismerni egymásban, hogy az Istenben való új élet okán egységet alkotnak. Nem másért, hanem azért, mert ugyanaz az Atyánk. Európa vagy ilyenné válik, vagy semmiféle kötőanyag nem tudja összetartani* (Rupnik, 2016, 8-9.).

5. Házunk az otthonunk

A tágabb értelemben vett haza mellett a ház építése is fontos. A *Mesék Mátyás királyról* sorozatban hallhatjuk a *Mátyás király Gömörben* című részben a királyt a jobbágyokról beszélni. *Elgondoltam már én sokszor, mi minden tudománya van a parasztembernek. Tudja, mikor kell szántani, vetni, aratni. Tudja, mire jó a mezőnek füve, virága. Tudja a csillagok járását, az idő fordulását, építi házát, megcsinálja mindenféle kézhez való szerszámát.* Rendkívül fontos, hogy alakuljon ki a lokálpatrióta szemlélet, a saját környezetünk értékeinek felismerése és felvállalása, mert határozott kis közösségekre épülhet fel egy nagyobb közösség. Ha csak azt tudnánk megértetni gyermekeinkkel, ami a Mátyás-sorozatban elhangzik, már értékes életprogramot adtunk át a következő nemzedéknek. Arról is beszélnünk kell, hogy a Mátyás királyról szóló mesék összességükben miről szólnak.

6. Évezredes örökség

Óriási érték az ezeréves Magyarország hagyatéka, főleg ami az apostoli királyság emlékeit, gondolatát illeti, annak ellenére, hogy Magyarország jelenlegi államformája köztársaság. Ebben segítséget jelent a szegedi Fogadalmi templom. Országos szinten, egyedülálló módon, röviden, érthetően mutatja be ezt az örökségünket, amely egy életre szóló programként is felfogható, amelyet magunkkal vihetünk. Ezek a fogalmak: az eszme, jószág, erő, oltalom. Érteni annak az államnak az alapjait, amiben élünk, mindenki számára fontos, mert kellenek viszonyítási pontok az ember életében.

A számtalan felhalmozott történelmi érték ellenére a mai magyar társadalomban megfigyelhető egy új útkeresések, a korábban már említett egyfajta szinkretista gondolkodás, az újpagányosság, amely milliós tömegeket vonz. Ebben a témában segít eligazodni a ***Püspökkari körlevél a katolikus hit megőrzéséről*** (Budapesten, 2009. szeptember 10-én) címen kiadott dokumentum. *A kommunista évtizedek alatt próbáltak mindent elfelejtetni, ami magyar és keresztény azonosságunkat erősítette. [...] Ezeréves magyar kultúránk a keresztény hit nélkül nem érthető. [...] Sajnos azonban ennek az öntudatra ébredésnek vannak vadhajításai is. Ezek egyike a különböző vallási elemeket keverő ún. „ősmagyar szinkretizmus”. Ez a jelenség azért is nagyon veszélyes, mert kereszténynek tűnő vallási nyelvezetet használ, és könnyen megtévesztheti még a vallásukat gyakorló hívőket is.*

Ennek a veszélyes jelenségnek az egyik oka az lehet, hogy a kommunizmus éveiben ideológiai alapon írták át történelmünket, és ebből következik az is, hogy hiányosak a teológiai ismeretek, illetve az egyént nem szembesítjük az eredeti, mély tartalmakkal. Sokan észre sem veszik, hogy mennyire rossz (tév)úton járnak. Erre figyelmeztet Vaszilij Kandinszkij, amikor arról beszél, hogy *Minden művészeti alkotás saját korának a gyermeke, és gyakran érzelmeink anyja. Következésképpen minden kulturális korszak a saját művészetét fejezi ki, amely soha többé nem ismétlődik meg. A múlt esztétikai elveinek felelevenítésére irányuló erőfeszítés legfelsőbb olyan műalkotásokat hozhat létre, amelyek úgy néznek ki, mint a halva született babák. Nem rendelkezhetünk például az ókori görögök érzékenységével és belső életével. És ha a szobrászatban az ő elveiket próbálnánk átvenni, akkor csak az övékhez hasonló, de lélek nélküli formákat hoznánk létre. Mint a majmok utánzásai.*

Külsőleg a majmok mozgása tökéletesen megegyezik az emberekével. A majom ül, könyvet tart a kezében, lapozgatja, megfontolt magatartást ölt, de mozgásából hiányzik a belső érzék (Kandinsky, 1989, 17.). Helyes, megalapozott történelmi tudat nélkül nincs vállalható nemzeti identitás sem, de ez azt is jelenti, hogy vissza kell szerezniünk múltunkat.

7. Sérülések, torzulások a nemzeti identításban

Az elmúlt ezer év rengeteg pusztulással járt együtt, aminek az a következménye, hogy nemzeti emlékhelyeink – többek között Esztergom, Székesfehérvár, Buda – töredékesen maradtak meg vagy teljesen elenyésztek. Helyreállításuk, rekonstrukciójuk nemzeti ügy. Tetézi ezt a problémát az is, hogy számtalan történelmi vonatkozású vár és város – Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Nagyvárada stb. – a mai határokon kívülre került a szörnyű Trianoni békediktátum miatt. A 20. században a két elveszített világháború, majd a hosszú kommunizmus elképesztően nagy károkat okozott főleg azért, mert azt a hamis képzetet keltették a társadalomban 1956 után, hogy Magyarország *a legvidámabb barakk*, nekünk a legjobb a szocialista táborban, mert itt *gulyáskommunizmus* van, miközben az országot a politikai vezetők eladósították, a diktatúra a rendszerváltó évekig folyamatosan megfigyelt embereket, az összeomlásáig működött. Nagyon súlyos teher ez, amivel nehéz mit kezdeni, a mai fiatalok számára mindez már érthetetlen is, ugyanakkor kihat a jövőjükre.

III. CÉLOK

1. A hazaszeretet méltóságot ad az embernek, és arra segít, hogy a helyén kezeljük elődeink törekvéseit, szenvedéseit. A mai világban minden könnyebben megszerzhető, elérhető, sokszor azt gondoljuk, hogy minden evidens, miközben ezek az eredmények annak köszönhetőek, hogy elődeink felhalmoztak értékeket. Meg kell ismernünk azt a világot, ami minket körülvesz. Tisztában kell lennünk azzal, hogy elődeink hogyan éltek, ismernünk kell nehézségeiket, örömeiket. Ezekre épül a hazaszeretet.
2. Jellemző, hogy idővel felhalmozódnak javak egy-egy család hagyatékában. Az is előfordul, hogy ezek közül nagyon sok dolog teljesen felesleges, mégsem tudunk megszabadulni tőlük. Nehezen akarjuk elfogadni, hogy életünk elmúlik, csak vándorok vagyunk ebben a földi életben. Próbáljuk meg az életünket a nyolcadik nap üzenete felől szemlélni és megtervezni. Akkor tudunk belépni Isten örök szeretetébe, ha itt a földi, mulandó létben megtanultunk szeretni. A földi életút célja ez (Székely, 2016, 69.).
3. Tudatosítani kell minden lehetséges eszközzel, hogy egy nemzethez tartozunk, aminek örökségét meg kell ismernünk, és később gyarapítanunk is kell képességeink szerint. Ki kell alakítani gyermekeinkben a patrióta szemléletet.
4. Keresztények vagyunk, egy nagy családnak a tagjai, közös egyházi nyelvet beszélünk. Saját környezetünk megismerése után Európát kell megismernünk, ahol hazánk 1100 éve létezik. Ki kell tekintenünk otthonról, ismernünk kell a kontinenst.

5. Tudatosítani kell gyermekeinkkel, hogy környezetünket szebbé kell tennünk, alakítanunk kell kétkezi munkánkkal is. Ezzel tudjuk biztosítani azt, hogy a természet és ezzel együtt Isten közelében maradjunk.
6. Egy nagy történelmi múlttal rendelkező ország állampolgárai vagyunk, és ebből fakad az a felelősség, hogy tisztában kell lennünk államiségünk különleges üzeneteivel, szimbólumaival.

IV. TARTALMI MEGOLDÁSOK

1. *Tájszemlélet.* Minden önálló kultúrára jellemző, hogy magából kiindulva értelmezi az általa ismert világot. Így volt ez az ókori görögöknél, a világ közepe Apollón szentélye Delphoiban. A rómaiaknál *Minden út Rómába vezet*, a keresztények viszont a Golgotát és a Szent Sírt tartják a világ közepének. A *medium mundi*, Jeruzsálem a legszentebb hely minden keresztény számára. A középkorban kialakult a Magyar Királyság esetében a *medium regni* – az ország közepe, Esztergom, Székesfehérvár, Buda – fogalma is, amit kevesen ismernek, pedig innen értelmezhetőek hazánk, a Kárpát-medence (Alföld, Felföld, Erdély, Havasalföld) főbb földrajzi nevei. Ezeket a fogalmakat érteni és tudni kellene. Meg kell ismertetni a gyerekekkel Magyarország első, Ingolstadtban, 1528-ban nyomtatott Lázár deák-féle térképet, amelyen az 1526-os török foglalás már fel van tüntetve, amely egy üzenet volt az akkori Nyugat számára a terjeszkedő iszlámmal szemben. Ez az üzenet ma is érvényes, ugyanis ha Európa nem ébred fel, harminc éven belül muzulmán többségű lesz a bevándorlás, az újonnan érkezettek magas születésszáma és az áttérések miatt (Boulad, 2017, 13.). Ez a folyamat veszélyes az európai emberek és kultúra számára, mivel az iszlámban nincs helye az értelmezésnek, az emberi gondolkodásnak. Nem kell egyeztetni a rációval. Isten akaratát vakon el kell fogadni. Nincs szükség a szabad akarat döntésére (Székely 2016, 83.).
2. *Az apostoli királyság gondolata.* Magyarország államformája 1945-ig királyság volt, amit Szent István révén apostoli királyságnak nevezünk. A kifejezés közhismert, mégis csak kevesen tudnák értelmezni azt. A szegedi Fogadalmi templom ebben a segítségünkre szolgál, amelyet Glattfelder Gyula püspöknek köszönhetünk. Két katasztrófa határozza meg Szeged múltját. 1. Természeti: 1879-ben volt a nagyárvíz. 2. Társadalmi katasztrófa: 1919-ben az ország összeomlásakor itt jött létre a nemzeti kormány Károlyi Gyula vezetésével. Glattfelder püspök híve volt az apostoli királyságnak, amit Szent Istvánról szóló prédikációiban rendszeresen értelmezett. Szent Istvánt „*a magyar keresztény múlt legnagyobb alakjának*” tartotta. Amikor a püspök első királyunkról beszélt, rendszeresen négy fogalom köré csoportosította gondolatait: eszme, jószág, erő, oltalom. Ezeket láthatjuk szimbólumaikkal a templom szentélyének oldalfalain. Az apostoli királyság erényei egyrészt utalás arra, hogy Szegeden állították helyre a történelmi alkotmányt, a királyságot. Másrészt mindezek legfőképp egy leendő király-

nak szólhatnak, akinek a társadalmi harmónia megteremtése a legfőbb feladata. Egyház és állam együttműködését szimbolizálja minden, ami a téren és a templomban látható (Horváth, 2017, 58-68.; 79.).

3. *Nemzeti szimbólumok.* Talán legismertebb nemzeti szimbólumunk az ország címere, mégis, ha megkérdeznénk az embereket arról, hogy a címerben látható kereszt honnan származik, mit jelképez, mikor és honnan került be a magyar címerhasználatba, sokan nem tudnák megmondani. A kancelláriát III. Béla honosította meg Magyarországon, és ő volt az az uralkodó is, aki alatt elkezdődött a bizánci művészetből ismert címerhasználat, amely valójában Krisztus halál felett aratott győzelmének, és ezzel együtt Jeruzsálemnek a jelképe (Horváth – Lenčič, 2012.).
4. *Nemzeti ünnepek.* A nemzeti ünnepeinket nemcsak az iskolában, nagyobb közösségekben kell megünnepelni, hanem otthon is a szülőkkel együtt. Ki kell alakítani a családon belül annak a módjait, hogy egy-egy ünnepnapra milyen módon emlékezik meg a család. Sokat segíthet, ha van ehhez egy zászlónk az udvaron, ahol lehetőség van a közös megemlékezésre. A gyerekek húzzák le és fel a zászlót ezeken a napokon, és ne szégyelljen együtt énekelni a család.
5. *Szentek.* A pápák és a szentek az egyház oszlopai. A Szent László legendából ismert történet a kerlési csata, amelynek egyik főszereplője a leányrabló kun, amely sok középkori templomunkban maradt meg a középkori Magyarország határvidékein, változatai számos formában ismertek az egész Kárpát-medencében. Ez a legendánk sok keleti elemet őrzött meg, és annak ellenére, hogy az egyetlen magyarnak mondható ikonográfiai ciklus, a hazai közönség előtt ez kevésbé ismert! Ugyanakkor ebben az esetben is elsősorban a teológiai üzenetet (realisztikus, idealisztikus és szimbolikus), a gonosz elleni lelki harcot kell tudnunk elmondani gyermekeinknek, nem elég csak a kereszténység előtti nomád elemek részletezése. Otthonainkban szükség van ezekre az ábrázolásokra, amelyek alapján beszélni lehet a gyerekeknek.
6. *Népviselet.* A viseletek egykor a helyi jelleget erősítő, csak arra a közösségre jellemző sajátosságok voltak. A mai Magyarország területéről a háborút követően szinte nyomtalanul tűntek el, és bizonyos szempontból az elmaradottság lenézett szimbólumaivá váltak. Máshol szépen kialakult annak a rendszere, hogy ünnepi alkalmakkor az emberek a népviseletet használják. Ünnepeinken szerepet kaphatnának a helyi viseletek. Szép példa, amit Gyimesfelsőlokon az Árpádházi Szent Erzsébet líceumban honosított meg Berszán Lajos atya. Ott a gyerekek gyimesi, moldvai és a székely viseletekben vannak. Régi fényképek alapján rekonstruálhatóak a viseletek. Vegyük elő, tegyük róla mindannyian, hogy ezek a kellékek újra életre keljenek, közben figyelniük kell arra, nehogy giccset hozunk létre.

7. *Táncaink.* A magyar népi kultúra az egyik legjelentősebb kulturális örökségünk. Óriási érték ez, ha csak abból indulunk ki, hogy itt megtanulhatóak a helyes férfi és női szerepek. Aki megteheti, az énekeljen és táncoljon otthon együtt a családdal. Sajnálatos ugyanakkor az, ahogyan sokan, akár értelmiségiek is, vélekednek a népi kultúráról. Azt hiszik, hogy ez összekeverhető a lakodalmak zenéjével, táncaival, énekeivel, éppen ezért nem is tudnak róla szinte semmit. Ez tarthatatlan. Ismerni kell a tájegységeket, a viseleteket, fel kell ismerni az egyes zenei és tánc-típusokat.
8. *Halloween az óvodákban.* Az utóbbi időben szokássá vált Magyarországon is a magyar hagyományoktól teljesen idegen Halloween. A társadalom számára teljesen ismeretlen esemény szinte csak az anyagi szempontok miatt jelentős. Az országban megtelepedett multi cégek számára ez is bevételi forrás. Ezzel szemben nekünk világosan látnunk kell, hogy a kortárs kultúra ezen az „ünnepen” keresztül, milyen módon takarja el a halált. A Halloween banalizálja azt, de ismert jelenség a reinkarnációba vetett hiedelmek terjesztése is. A kereszténységben a halál nem az élet utolsó eseménye ezen a világon, hanem csak egy létfontosságú folytonosság másodlagos mozzanata, amellyel nem szabad végső elszámolást készítenünk. Még nyugtalanítóbb a halál elfedése, amikor azt szeretnénk, hogy az a rendelkezésünkre álljon, hogy önrendelkezésünket kiterjesztjük rá, tulajdonképpen a birtoklás utolsó lehetséges tárgyává akarjuk tenni az eutanáziával (Betori, 2021.). Teljesen hiteltelen a keresztény nevelés abban az esetben, ha megszokásból, divatból átveszünk olyan szokásokat, amelyek ellent mondanak a keresztény tanításnak. A gyerekek számára a nevelés ebben az esetben kontraproduktív lesz.
9. *Hagyományőrző csoportok.* Sok embert motivál a hagyományőrzés, ennek a következménye az, hogy különböző profillal alakultak/alakulnak egyesületek, de általában jellemző, hogy mindenütt jelen van az ezoterikus, szinkretikus gondolkodás. Olyan csoportokat kell tudni felállítani, létrehozni, amely mentes ettől a szemlélettől. Más vonatkozásban, de itt is érvényes az a felismerés, hogy nekünk kell csoportokat alapítani, mert a gyerekeknek szükségük van ezekre, mivel nem csak vallási élményekre, hanem a helyes nemzeti identitást életető, erősítő élményekre is szükségük van. Nem érdemes mindig csak arra várni, hogy mások csináljanak valamit (Biesinger, 2014, 133.). Sokszor katolikus környezetben is elhangzanak ilyen jellegű előadások, amelyek szintén nagyon kontraproduktív módon hatnak vissza a gyerekekre, mert összezavarják őket.

V. ÖSSZEZGÉS

A helyes hazaszeretet kialakítása gyermekeink életében valódi nemzeti érdek. Meg kell értetnünk velük azt, hogy mi az, ami valóban fontos, ami a miénk magyaroké. Ehhez jó példákra, felkészült szülőkre és pedagógusokra van szükség. Mivel a gyerekek kez-

detben az élet minden területén utánzással és közös-cselekvéssel tanulnak, ezért ehhez a folyamathoz minden mással szemben különösen meghatározó a szülő (Biesinger, 2014, 43-44., 142.). A jó példák már a kezdetektől fogva el kell, hogy kísérjék a gyermeket a felnőtté válás útján. Ez otthon kell, hogy megjelenjen, elkezdődjön, de hatékony akkor lehet, ha bizonyos dolgok az óvodában és az iskolában is folyamatot képeznek. A szülőnek kell először színt vallania arról, hogy miről mit gondol. Nem az a megoldás, hogy csak idézünk, beszélünk a jó példákról, hanem azt kell elmondanunk a gyermekeknek, hogy mi hogyan látjuk a világot, mit gondolunk hitről, nemzetről, családról, történelemről. Vannak olyan dolgok is, amiről nemcsak beszélni kell, hanem a gyermek kezébe kell adni, és együtt kell tudnunk értelmezni a látottakat. Tulajdonképpen minden nap színt kell vallani. Beszélünk kell a szeretetről, a helyes hazaszeretetről. A család a szeretet kinyilvánításának, megtapasztalásának legfontosabb színtere. A gyerekek itt érezhetik igazán azt, hogy szeretve vannak, de ez egy olyan közeg, ahol egyértelmű határok is vannak. Ez a közösség meghatározza a gyermek identitását, képes arra, hogy ha baj van, akkor segítségben részesüljön. A hibái ellenére elfogadásban részesül, segítik abban, hogy hibáit megismerje és kijavítsa. Mi keresztények abban bízunk, hogy aki teremtett minket, az gazdagon megajándékozott a földi életben emberek szeretetével, örömmel, szépséggel (Székely 2016, 174.). Ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy az igazi történelem a végső időben látható, és nem pedig a földi mérték szerint létezik. Vigyázni kell arra, hogy a vallás, a nemzeti érzés ne váljon a büszkeség, önérvényesítés forrásává. Ne legyen hivalkodó. Másokat ne sértsen. Csak azok az igaz dolgok, amelyek Isten illatát árasztják – Istenét, aki közösség, kommunió. Isten az élet ura, Isten maga az élet (Rupnik, 2016, 8-9.). Magyar keresztény ember ebben a szellemben végzi kultúrát őrző és kultúrát teremtő munkáját, aminek tiszta forrása csakis az evangélium lehet (Korzenszky, 1989, 22.).

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Betori, G. (2021). *Il cardinale Betori contro Halloween: „Una sceneggiata che banalizza la morte.”* 2021. november 3. <https://www.frenzetoday.it/cronaca/betori-contro-halloween.html?fbclid=IwAR0NY-JvMd0CfKQvl2j1W7Ysma4B8tTcX2cHfMKMaGnrU0PIw1hVZJoxF8k> (Letöltve: 2022. 10. 04.)
- Biesinger, A. (2014). *Gyermekeink és a hit. Miért olyan fontos a vallásos nevelés?* Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
- Boulad, H. (2017). „Miért lettem magyar?” *Heti Válasz*, 2017. március 23. 10-13.
- Fehérváry, J. (2020). *Szentmise-kommentár: Népet gyűjtesz magad köré...* 2020. szeptember 6. <https://www.magyarKurir.hu/hirek/szentmise-kommentar-nepet-gyujtesz-magad-kore> (Letöltve: 2022. 10. 04.)
- Horváth, G., Lenčič, Š. (2012). *A kettőskereszt a magyar és a szlovák címerben.* Gerhardus Kiadó, Szeged-Kassa-Brünn,

- Horváth, G. (2017). Eszme, jóság, erő, oltalom. Az apostoli királyság gondolata Glattfelder Gyula csanádi püspök interpretációjában. *Deliberationes*, 2017/2., Gerhardus Kiadó, Szeged. 33-102.
- Kandinsky, W. (1989). *Lo spirituale nell'arte*, Milano, SE. (Eredeti cím: *Über das Geistige in der Kunst, Insbesondere in der Malerei*)
- Korzenszky, R., Somorjai, Á. (1989). *Magyar sorskérdések. Előadások a magyar kultúra és népesedés keresztény szempontjairól*. Róma.
- Orbán, B. (2021). *A hazafias szellem és a nemzetközi kiválóság az MCC képzéseinek célja*. 2021. október 31. <https://www.origo.hu/itthon/20211031-orban-balazsa-hazafias-szellem-es-a-nemzetkozi-kivalosag-az-mcc-kepzesenek-celja.html> (Letöltve: 2022. 10. 04.)
- Ratzinger, J./Benedetto XVI (2021). *La vera Europa. Identità e missione*. Introduzione di Papa Francesco. A cura di Pierluca Azzaro e Carlo Granados, Libreria Editrice Vaticana, Siena, Cantagalli.
- Rupnik, M. I. (2016). Hallgassuk az angyalaink hangját – Marko Ivan Rupnik a Gazdagréti templom mozaikjairól. *Angyalvár*, 2016. december 20. – Karácsony, 6-9.
- Szabó, J. L. (2013). *Gondolatok a katolikus nevelésről szülőknél és pedagógusoknak*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Székely, J. (2016). *A hit kapuja*. Szent István Társulat, Budapest.
- Tomka, M. (1994). *Egyház és vallásosság a mai Magyarországon*. Budapest.
- Tomka, M. (2006). *Vallás és társadalom Magyarországon*. Loisir Könyvkiadó Kft., Budapest.